

Vlasty, cestov

Čapek

4*23

IDA KELAROVÁ
SOBOŇKY
JAN T. STRÝČEK
TYFORMY

Škodu na majetku vám zaplatíme nebo opravíme.

Kdykoli nás potřebujete, jsme s vámi.
Osobně i on-line. Více na allianz.cz

na začátek

Stanislav Bernard
spolumajitel Rodinného pivovaru Bernard

V srpnu jsem zaznamenal, stejně jako mnoho dalších, a jistě nejen u nás v Humpolci, články týkající se humpoleckého rodáka doktora Aleše Hrdličky. Světově uznávaný a respektovaný americký deník Washington Post vydal sérii textů o práci antropologa českého původu ze začátku minulého století, který vešel do historie svou hlavní, a naprosto férovou, myšlenkou, že „Všechno lidstvo jednoho původu jest“. Američtí novináři nejen že jeho práci pošlapali, ale zároveň, na základě vědomého zamlčování širšího kontextu a výběrové práce s informacemi na pozadí na první pohled dobře odvedeného novinářského řemesla, totálně přehlížejí a překrucují to hlavní. „Text deníku Washington Post čtenáře cílevědomě vede k závěru, že Hrdlička by měl být z antropologie zcela vymazán, jeho jméno začerněno všude tam, kde se dnes vyskytuje. (...) A hned vícekrát novináři vedou čtenáře k tomu, že Hrdlička byl jedním z ideových zdrojů nacistické rasové teorie, která vyústila v holokaust,“ píše ve svém komentáři k práci Washington Post Daniel Anýž.

Nechci na tomto místě posuzovat Hrdličkův život nebo dílo, to patří skutečným odborníkům. Rozhodně by to ale neměli dělat ani pisálci, jejichž jediným cílem je popravit a zdehonestovat kohokoli, kdo je zrovna napadne. Tato „kauza“ je podle mě dalším ze stovek až tisíců střipků, které stále intenzivněji vytváří obraz současné západní společnosti.

Existuje takzvaný Calhounův experiment ze šedesátých let minulého století. Série pokusů, kdy se myším vytvořilo dokonalé prostředí. Dostaly jídlo, pití, byly v bezpečí –

prostě žily v perfektním světě. Zpočátku se jim skvěle dařilo, rychle se množily a vyvíjely. Postupem času se ale situace změnila: samečci například přestali mít zájem o samičky, čím dál více docházelo ke konfliktům, což přerostlo v kanibalismus a úpadek populace. Až děsivá podobnost s lidským světem... Někdy tomu říkáme nemoc z blahobytu, což se dá samozřejmě zneužít, protože ne zdaleka všichni v blahobytu žijí. Ale obecně jako lidstvo, jako celek, se v této fázi nacházíme.

Možná už bohužel ve fázi, kdy se řítíme z kopce dolů a bláhově se pořád domníváme, že jsme na vrcholu. Známe to z minulosti, egyptská říše, římská říše... A pořád se nedokážeme poučit. Pořád si myslíme, že máme všechno pod kontrolou, pořád si na něco hrajeme, pořád zavádíme pravidla, byrokracii, pořád chceme kádrovat, kategorizovat, škatulkovat a přitom naprosto zjevné pravdy popíráme a místo skutečných problémů, podstaty věci, řešíme subproblémy nebo nějaké záminky k tomu, abychom mohli kohokoli nebo kdekoli kritizovat.

V Calhounově experimentu svítla naděje, že když se myším ukáže, že musí spolupracovat, protože jinak se bez sebe neobejdou, začnou o sebe znovu jevit zájem a přeberou se z apatie vedoucí k zániku. A proto je i v naší společnosti důležité nemlčet, nazývat věci pravými jmény a snažit se vést vlastní život podle principů a hodnot etiky, férovosti a přírodních zákonů. A samozřejmě věřit zdravému selskému rozumu.

Držme se!

vlastní cestou 4²³

říjen — listopad — prosinec

redakce
Stanislav Bernard, Boris Dočekal,
Zdeněk Mikulášek, Markéta Navrátilová,
Aneta Slavíková
design
Štěpán Malovec
tisk
Indigoprint, s. r. o.
vydavatel
Rodinný pivovar Bernard, a. s.

Vaše připomínky a náměty můžete zaslat na zdenek.mikulasek@bernard.cz
Magazín Vlastní cestou je zaregistrován na Ministerstvu kultury ČR
pod evidenčním číslem MK ČR E 14164.

obsah

04 — Ida Kelarová
rozhovor	26 — Jan T. Strýček
rozhovor
10 — Možná zítra
povídka Petry Soukupové	31 — Prvokokové pod přísahou
fejeton Ondřeje Neffa
14 — Soboňky
fotoreportáž	32 — Dawson City: Krevní msta
komiks (Jaromír 99 / J. Rudiš)
21 — Z pivovaru
novinky z pivovaru	34 — Abruzzo: Kraj bez turistů
reportáž
22 — Tyformy
lahůdka ze světa výtvarného umění	38 — Zámek Pluhův Žďár
Vysočina a okolí

foto na obálce > Gobelín s motivem od Josefa Čapka
(Moravská gobelínová manufaktura)

www.bernard.cz

www.facebook.com/bernard.cz

Nestyd' se a poslouchej svůj hlas

říká

Ida Kellarová

Každý z nás v sobě může nalézt poklad. Stačí si zazpívat a vyplakat se.

▼
První, co jsem spatřil v jídelně domku v Bystré u Poličky, byl na zemi stojící kufr a Dežova kytara opřená o zeď. Zjevně důležité rekvizity života Idy Kellarové. Kočovní srdce ji žene za muzikou, která vyjadřuje její kořeny. Od chvíle, kdy na vlastní kůži pochopila, z jak hluboké studny své duše dokáže člověk nabírat, snaží se tuhle zkušenost zprostředkovat druhým. Organizuje pěvecké workshopy, zakládá sbory, nám dospělým pomáhá léčit staré rány a do romských dětí pumpuje sebevědomí.

Kolik lidí jste na workshopech, které organizujete už čtyřicet let, vlastně naučila zpívat?

Ale já neučím nikoho zpívat. Není třeba. Zpívat umí každý. Já těm, kteří o to stojí, pouze ukazuju poklad, který mají uložený ve svém nitru. Je to o sebedůvěře. Bohužel během těch čtyřiceti let registruju, že zpívat má potřebu stále méně lidí, nebo abych to řekla korektně: čím dál méně lidí si věří, že umí zpívat. Když hledám důvod, většinou mi řeknou, že jim někdo řekl: Nezpívej, neumíš to. Mým úkolem je odblokovat je. Přijedou v pátek a v neděli už nádherně zpívají. Najdou sami sebe.

Vysvětlíte mi ale jednu věc: když někdo neumí intonovat, tak je to přece slyšet.
Ale on intonovat umí, pouze má zavřené uši. To je taky blokáda. To je stejné, jako

když v určitém věku přestanete poslouchat mámu anebo partnerku. Dělají to víc chlapi, to jsem si všimla. Uzavrou se sami do sebe, snaží se vytěsnit to, o čem si myslí, že to není podstatné.

Workshopy pořádáte po celém světě. Liší se chování jejich frekventantů u nás a v cizině?

Všichni hrajeme nějaké role. Angličani předstírají, že jsou za všech okolností „lovely“, Italové jsou emoční, ale fakticky jsou povrchní, o Norech se říká, že jsou studení, ale opak je pravdou – mají v sobě obrovskou duševní hloubku. Když odložíte masku, kterou jsme se naučili používat, abychom přežili, zjistíte, že tam někde uvnitř jsme všichni stejní, krásní. Chápu ale, že to není snadné. V čase lákadel všemožných technologií a mobilů je pohodlnější brouzdat po internetu než se ponořit sám do sebe. Což je škoda. Třeba můj Dežo nikdy nestudoval kytaru, jako děčko ji dostal a intuitivně, pouze svým srdcem, ji začal zkoumat. Neumí noty, a přesto, když vám teď zahraje, vám to bude úplně jedno. Dostane vás do kolen.

Stejně jako Beatles.

Jistě. A odkud čerpali tu dovednost? Zevnitř sebe. Řídili se pouze citem. Všichni to máme na dosah, jenomže tomu nevěříme a obklopujeme se pouze věcmi, které jsou vidět a na které si lze sáhnout.

Za co vám lidi děkují?

Že našli hlas, že našli sebe, že našli pravdu. Po návratu zpátky do běžného života vás systém znovu částečně semele, ale už nebudete nikdy stejní, protože víte, že pravda je uvnitř vás samých. Lidé se vrací kolikrát i po deseti letech a děkují mi, že jsem jim změnila život.

Friedrich Schiller kdysi prohlásil, že krása žije v hudbě. Souhlasíte?

Já bych řekla, že hudba má skutečnou moc vyléčit člověka. Je to lék na duši. Měla jsem dost složitý vztah s mámou, bylo to dost bolavé. Když jsem odešla z domu, bylo mi teskno. Existuje romská písnička, jmenuje se Joy mamó. Na každém koncertě jsem ji zařadila do repertoáru a pokaždé jsem ji zpívala jinak. Podle toho, jak jsem cítila, že se náš vztah mění. Ta písnička mi zachránila život.

Byl ten vztah s mámou složitý i proto, že chtěla, abyste zapřela polovinu svých kořenů?

To taky. Moje máma byla hlavně učitelka a všechny nás doma řídila. Já byla nejstarší ze tří sester, byla jsem nejvíc na ráně. Neuměla pochválit, byla věčně nespokojená. Utíkala jsem za tátou, který mě vodil za Romy. To byl jiný svět.

Řešila jste, po kom jste víc?

Dneska už vím, že jsem odtamtud. Po mámě jsem dobrá organizátorka, dokážu podávat nadlidské výkony a jsem praktická, ale city, emoce a pravda, prostě život, to bylo jinde – u táty a jeho rodiny. Máma vřdycky říkala, jak jsem ti mohla dát lásku, když jsem ji sama nedostala, ale to je klišé, protože lásky máme všichni strašně moc. To vím i proto, že jsem poznala tátův svět. V Británii, kde jsem žila, bylo něco špatně, když člověk plakal. U Romů je naopak něco špatně, když nepláčeš. A to je mi bližší.

Vím, že táta chtěl, abyste jako on dělala muziku. Kde vás viděl? Jako populární zpěvačku? Anebo jako hráčku na cello, které jste studovala na konzervatoři?

Je zajímavé, že on sám byl samouk, ale brzy zjistil, že se musí naučit noty, aby se jako hudebník uživil. Nakonec skončil v Brněnském orchestru lidových nástrojů, dokonce pro ně i aranžoval. Hrozné bylo, že kolegové se od něj snažili odkoukat ty jeho cikánské akordy, všichni věděli, že je Rom, ale s nikým o tom v životě nepromluvil. Tajil to,

„Já bych řekla, že hudba má skutečnou moc vyléčit člověka. Je to lék na duši.“

styděl se, taky kvůli mámě, která byla bílá učitelka z Moravy a bála se, aby děti netrpěly. Nikdy nezapomenu, jak si přede mnou jeden den klekl na kolena, plakal a prosil mě: Jestli budeš dělat muziku, já umřu šťastný.

Možná i proto, že v hudbě byla ukryta vaše romská vazba.

Hlavně pro něj život bez hudby nebyl život. Jemu bylo jedno, jaký žánr či na jaké úrovni budu muziku dělat. Jednou večer přinesl cello, které kdesi koupil za padesát korun, a řekl: Zítra začínáš.

Dostala jste se na konzervatoř, nicméně vidina akademického interpreta vážné hudby vás zjevně neoslovila.

Ten řád byl pro mě ubíjející. Všechno bylo moc ukázněné a já, když bylo v partituře

napsané fortissimo, tak jsem skoro rozmlátila klavír. Načež jsem dostala tužkou přes prsty. Akademický svět pro mě nebyl, nebavilo mě cvičit. Jakkoli se mi vážná hudba líbí, není to moje cesta. Není tam svoboda projevu. Já se našla ve Walesu, kam jsem se v osmdesátých letech provdala. Nikdy nezapomenu na ten večer, na svůj na první koncert jenom s pianem v Cardiffu v Chapter Arts Center. Bylo vyprodáno. Strašně se mi klepaly nohy.

Vy že jste měla trému?

Já hlavně nevěděla, co jim budu zpívat. Neměla jsem repertoár, v životě jsem předtím nekoncertovala sama s klavírem. Ale jakmile jsem zazpívala první notu, hodinu a půl jsem se nezastavila. Šlo to ze mě úplně přirozeně, romské, moravské lidovky na přeskáčku, a když jsem si nepamatovala slova, tak jsem

si je domyslela. V tu chvíli to bylo jedno. Najednou jsem došla do momentu, kdy jsem si prošla tím, co učím na těch svých workshopech. Před nadšeným publikem se ve mně propojila vzpomínka na tátů, který krátce předtím zemřel, s něčím nade mnou, s vesmírem, a ze mě vyšel hlas, který jsem nikdy předtím neslyšela. A ten hlas, to jsem byla já. Byla to ta nejdůležitější konfrontace, kterou jsem prodělala sama se sebou. To by mě na té konzervatoři v životě nenaučili.

Je fakt, že v Divadle Husa na provázku, kde jste byla v angažmá až do svého odchodu do ciziny počátkem 80. let, jste dělala všechno možné: korepetitorku, herečku, zpěvačku, ale hlavně jste tam poznala všechny ty osobnosti z éry „Balady pro banditu“. Musel to být skvělý čas.

Byla tam výborná parta. Bolek Polívka se tehdy oženil s Chantal, já jim v Brně nabídl jeden pokoj ve svém velkém bytě. Žili jsme hodně nablízko, byla s nimi sranda. Bolek vždycky říkal, jak muži Chantal učit česky, když sama neumím. Myslím, že bez velkých režisérů divadla, jako byli Scherhauser, Tálská, Pospíšil, bez nich bych se na svou životní cestu nikdy nevydala. Bylo to tam drsné, Scherhauser prostě řekl: Mě nezajímá, že nejsi herečka, prostě půjdeš a budeš hrát Karamazovi. Den po premiéře se začalo pracovat vždy na nové inscenaci a oni nás museli znovu úplně zničit, aby mohli začít něco budovat. Během zkoušek

nás potřebovali dostat na dno, rozbořit ego, dostat do bodu nula. Kolikrát padala sprostá slova, až jsem si říkala, už tam nepůjdu, ale v tom dusnu se rodily nádherné inscenace. To mi dalo do života strašně moc, protože kdo má rád ponížení? Nikdo. Dnes by ta jejich metoda neuspěla, ale mně dala sílu na další cestu. Jsem moc vděčná.

I o vás se říkalo, že během svých kurzů taky umíte být pěkně drsná.
Dneska už ne. Našla jsem jinou cestu. Dežo, který tam sedí vedle mě, do toho vnáší klid a říká, ať jsem v klidu.

O co jde?

Moje práce je vstoupit lidem do komfortní zóny a oni se často brání otevřít. Jejich ego pracuje a říká jim, ať si do sebe nenechají kecat. A nechce jim dovolit dostat se do své vlastní hloubky. A tak lžou, spekulují a mně to dřív strašně vadilo. V té době tu přisnost lidi potřebovali. Utíkali od sebe, báli se pravdy. Když se nedařilo, křičela jsem, jsem z povahy houževnatá a přísná. Po celém světě se říkalo, jak jsem drsná, ale vraceli se. Když jsem pak zjemnila, vyčítali mi to.

Na čem jste trvala?

Že je dovedu na konec cesty. Ať se nebojí zpívat a vyplakat se. Často měli zdravotní problémy a odjížděli vyléčení. Dneska se pořád lidem říká, nebuďte emoční, ovládejte se. Ale kam mají lidi dávat svou energii?

Když se vrátíme k vašemu koncertu ve Walesu, tam jste našla svou pravou tvář?

Ano, tam se mi sepnulo, pochopila jsem, že táta měl pravdu. Patnáct let jsem objížděla svět s klavírem. Mým osudem se stalo Norsko, kde jsem zpívala snad všude, i v zapadlých místech za polárním kruhem. Manžel byl Velšan, staral se o děti a já koncertovala a učila. Nikdy nezapomenu, když přišla sametová revoluce, zrovna jsem dva tisíce kilometrů na sever od Osla učila tamní sbor trojhlasně Okolo Hradiště. Volala jsem na Provázek, co se děje, a Truda, která seděla v kanceláři a na probíhajících demonstracích už dávno ztratila hlas, jenom sípala do telefonu: Vyhráli jsme to. A já se otočila, za mnou zpíval norský sbor moravskou lidovku, a v duchu jsem si řekla: Já to tu taky vybojovávám. Po revoluci jsem se sem vrátila a probudil se ve mně domov.

Byly to ty Horné Saliby, okres Galanta, odkud pocházel táta?

Ano, jakmile jsem viděla na horizontu špičku kostela, věděla jsem, že jsem doma. Jako moje babička. Máma tátovy mámy. Když mi bylo sedmnáct, ztratila paměť a začala mluvit jenom romsky. Z té hloubky, ve které skrývala svůj původ, to najednou vylezlo. Nevěděla, jak se jmenuje, kolik je jí let, zbyl v ní jenom romský jazyk a cesta domů, odkud ji vzala teta k sobě na byt do domu, který koupila na druhém konci dědiny. Pořád nám tam utíkala. A ještě jedna věc v ní zbyla. Strach matky sedmi dětí, že budou mít hlad. A tak si do kapes v zástěře schovávala jídlo. Jinak

IDA KELAROVÁ

Ida Kelarová rozená Ida Bittová je romská zpěvačka, muzikantka a sbormistryně, sestra zpěvačky a herečky Ivy Bittové. Je z národnostně smíšené rodiny – otec Koloman Bitto byl známý romský muzikant, původem z jižního Slovenska, matka Lidmila, učitelka v mateřské školce, pocházela ze Slováků. V letech 1975–1982 působila jako herečka a zpěvačka v Divadle Husa na provázku v Brně. V roce 1982 se přestěhovala za manželem do Walesu. V roce 1985 odjela do Dánska, kde začala koncertovat a učit romské písně. Později působila v Norsku a opět ve Walesu. V roce 1995 se vrátila do České republiky. Organizuje mezinárodní workshopy, multietnické projekty a v různých zemích zakládá pěvecké sbory. V roce 1999 vytvořila spolu se svým nynějším partnerem Desideriem Duždou skupinu Romano Rat („Romská krev“), s níž koncertuje po celém světě.

byla naprosto šťastná, jen se občas utrhla a zmizela domů.

Byla jste u toho?

Ano, byla jsem u toho jenom já. Stála přede mnou a začala romsky nadávat. Já vůbec nevěděla, že umí romsky. V tu chvíli mi bylo jasné, že i já jsem poloviční Rom. Šla jsem za tím hlasem.

Jakou zemi jste tu po revoluci našla?

Na jednu stranu to byla krásná doba. Začátek devadesátek, všichni chtěli tvořit, všechno bylo možné, a zároveň se k sobě lidi pořád chovali hnusně. Čtyři roky jsem pendlovala mezi Brnem a Walesem, kde jsem se nikdy necítila doma. Nemají tam lípu. Koupila jsem si dům tady v Bystrém, kde bydlela máma, chtěla jsem s ní navázat kontakt. Hledala jsem kořeny. A pak jsem potkala Dežu a bylo rozhodnuto. Jsme spolu už dvacet osm let.

Ve svých programech se neustále snažíte o rehabilitaci romské komunity, zejména dětí. Změnilo se v tomto ohledu za těch třicet let alespoň něco k lepšímu?

Já se do republiky vrátila jako přiznaná Romka, předtím jsem to neřešila. Když jsem se na to ale podívala ze své nové perspektivy

poloviční Romky, bylo to šílené. A začala jsem chápat, proč se táta bál říkat, že je Rom. Když jsem objevila osady na Slovensku a zápisy „cikáni do plynu“, odjela jsem za tetou do Salib a ulehla na ní, jak to celé bylo. Vysvětlila mi, že dědeček s babičkou nechťeli být špinaví Romové, byli muzikanti, kterým se klaněli i bílí, chtěli mezi ně zapadnout a povýšit se. Babička říkala, že tehdy stříleli cikány jako potkany u cesty. Já to chápu, muselo to být hrozné, ale v rodině to udělalo strašnou paseku, protože když se člověk za sebe stydí, je to zralé na nějakou hroznou nemoc. A taky jo, kolem padesátky všichni naši příbuzní, co se zapřeli, pomřeli. Poberali si neromské muže a ženy, přestali se vracet domů a já měla třeba v Děčíně tetu, jejíž děti byly skini a vůbec nevěděly, že jejich máma je Romka. Dodnes jim to nikdo neřekl. Když jsem dala rozhovor do novin, kde jsem přiznala, jakého jsem měla tátu s krásným romským srdcem, všichni včetně mámy mě vydědili. Udělala jsem peklo v rodině. Báli se problémů. Máma si tátovy kořeny dodnes nepřipouští.

Vám se povedlo dovést romské děti, váš otevřený sbor Čhavorenge, až do v Rudolfinu, kde jste si

zazpívali s Českou filharmonií. To byl strhující koncert.
Učím děti, aby se nestyděly. Svážíme je autobusy ze Slovenka i z Čech na místo, kde bude koncert, a tam zkoušíme. Moje filozofie je, že na sobě děti musí pracovat, aby se staly vzorem pro ostatní. Děti je třicet a všechny, kterým je nad patnáct let, nám studují. Představte si, podmínkou setrvání ve sboru je chodit do školy, a tak máme ve sboru už dva vysokoškoláky, protože než by opustili sbor, šli radši na vysokou. Anebo mi volá ředitelka, že Natálka dostala tři pětky, a tak za ní jedu přes republiku a povídám: Natálko, my tě musíme vyhodit, znáš přece pravidla. A ona pláče, já taky, ale za tři měsíce si spraví známky a já ji vezmu zpátky. S Českou filharmonií letos slavíme deset let výročí spolupráce.

Loni jste obdržela stříbrnou medaili od předsedy senátu. Za co, podle vás?

Všichni Romové se stydí a já chci, aby se to změnilo. Sborem za ta léta prošlo na čtyři sta dětí. Byla jsme u začátku kariéry Tomáše Kača, dnes je z něj světová klavírní hvězda. Je ze třinácti dětí. Pro mě bude největší ocenění, neskončí-li romské děti jako jejich rodiče, kteří neměli žádné vzory.

PETRA SOUKUPOVÁ

Možná zítra

Karolína jede autem, venku sněží, vevnitř už je teplo, hraje nahlas rádio – tohle jsou její nejlepší chvíle života, když si může dát rádio tak nahlas, že když zpívá, skoro se neslyší. Ale je jich tak málo. Terezka hlasitou hudbu nesnáší a nemá ráda ani zpívání, a Karolína tak zřídka kdy jezdí bez Terezky, takže dneska by si to měla užívat, ale neužívá, dokonce ani nezpívá, dokonce se ani netěší tím něžným sněžením; meteorologické jevy ji přitom celý život dojmají.

Dneska ne. Přemýšlí totiž, co z toho všeho vyplyne, a zároveň trochu spěchá, Karlova matka musí sama do práce, nemůže Terezku hlídat celé dopoledne a ona se v nemocnici zdržela víc, než myslela. Už je půl desáté, tchyně přijde určitě do práce pozdě, co se dá dělat, Karolína se na okamžik cítí provinile, měla Terezku vzít s sebou a tchyni vůbec neotravovat, ale zároveň dobře ví, že to udělala schválně, chtěla alespoň na chvíli být sama.

Teď už ale přijíždí do vesnice, sníží rychlost na čtyřicet, ne kvůli radaru, ale kvůli dětem. Kája jí jednou řekl – představ si, že odněkud vyběhne Terezka – a má pravdu, i když Terezka nevyběhne, co by tady na hlavní silnici dělala, ale nějaké jiné dítě může, samozřejmě. Na radaru se zobrazí rychlost, 39 kilometrů v hodině, a na její auto je nalepený jakýsi netrpělivec. Karolína mu rozumí, ale nedá se nic dělat, skoro dva kilometry, než uhe do jejich ulice, jede pořád stejně pomalu a brzdí i jeho. Skoro jako by cítila jeho pohrdání, když ji potom míjí a kouká se, kdo řídí, a vidí, že je to další ženská, co prostě řídit neumí, přitom ona řídit umí, zakládá si na tom,

že řídí jako muži, když chce. Ale ve své vesnici jezdit rychle nechce. Karolína zaparkuje na ulici. Kája jí pak auto dá do garáže, ne že by to neuměla, ale prostě nemusí, člověk si snadno zvykne na pohodlí, ale je to něco za něco. Takhle, těmito drobnostmi, se z ní, Karolíny, stala jenom Kájova žena a Terezčina matka, a přitom byly časy, kdy si uměla vyměnit pneumatiku, tak proč by teď nemohla zajet do garáže.

Karolína se otočí, jde a otevře garážová vrata, znovu si sedne do auta a zaparkuje, pošetilé, měla by pospíchat, tchyně už je určitě nervózní, a přesto jí tahle maličkost udělá radost, zvlášť když se do úzkého prostoru vešla tak pohodlně a bez problému; pořád to umí. Než ale dojde od branky ke dveřím domu, musí se nad sebou ušklíbnout – to je toho, že umíš vjet do garáže, k čemu to, i kdybys byla zase sama, tahle dovednost, to je teda výhra. Jen si zdržela tchyni.

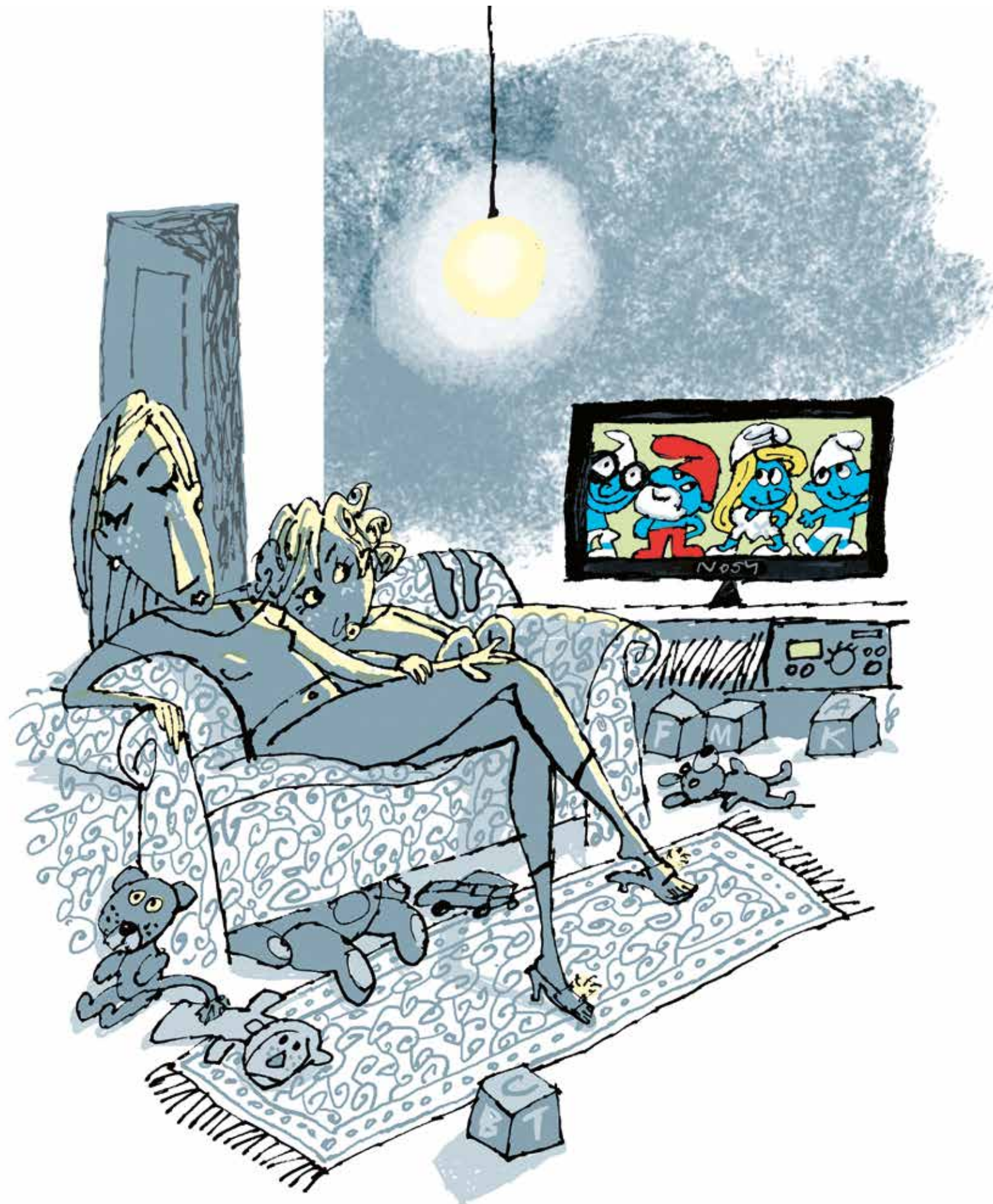
A taky ano, vejde do domu, tchyně si už obléká bundu: „Prosím tě, kde jsi, víš, že musím do práce.“ Bere si čepici a rukavice, Karolína slyší z obývacího zapnutou televizi, protivně vysoké hlásky a přiblblou hudbu, omlouvá se tchyni, že u doktora bylo moc lidí, a tchyně se jen letmo zeptá, jestli je všechno v pořádku. Karolína taky kýve, ano, je to v pořádku, sundá si kabát a boty, rozloučí se s tchyní, uvidí se zase v sobotu, a jde do obývacího za Terezkou, která sedí před televizí a jí jablíčka nakrájená na čtvrtky, které jí tchyně připravila. Nemůže se od pořadu odtrhnout, ačkoliv je to něco pro daleko menší děti. Poskakuje tam jakási obtloustlá panenka a flekatý pejsek, Terezka na to kouká, jako kdyby nic lepšího na světě neexistovalo,

pomalu se ani neotočí na pozdrav, ale nakonec neochotně ano. Karolína si sedne k ní a obejmě ji, Terezka pořád kouká na televizi, ale nechá se; pořád tak krásně voní, holčička moje... Karolína má najednou slzy v očích, vstane, nechce Terezce vysvětlovat, že i pláč může být v pořádku, že tohle je dojetí, navíc způsobené jen hormonálními změnami.

Karolína se jde převléct do domácího oblečení a připravovat oběd. V lednici je toho spousta, jako vždycky v pondělí, po nedělním velkém nákupu. Nakonec vezme zeleninu, udělá polévku s písmenky, vývar má v mrazáku, a i když Terezka nebude nadšená, je to pro ni zdravé.

Dá se do loupání a krájení, po chvíli přijde Terezka, televize ji přestala bavit, trochu jí pomáhá, trochu jí vypráví, co zažila s babičkou, jak vystřihovaly barevné oblečky pro papírovou panenku. Karolína se zastydí – proč tohohle není schopná, když Terezka tak ráda kreslí a vůbec tvoří, a ona, Karolína, je na to tak nešikovná, a navíc ji nikdy nenapadne nic, co by Terezku opravdu bavilo. Jasně, že si s ní kreslí, ale vždycky má pocit, že nedokáže vymyslet nic zajímavého.

Pak, když už se polévka vaří, má Terezka hysterický záchvat, protože polévku nechce, chce krupicovou kaši, ale Karolína si myslí, že ji zbytečně zahleňuje, zvlášť teď, když je nemocná, takže jí to musí odmítnout. Terezka ji nenávidí, Karolína jí slibuje, že k večeři udělá palačinky, jí je ale všechno jedno, ječí a nudle jí teče z nosu, pak kopne do židle a asi ji to zabolí, protože se rozvzteklí ještě víc. Kňučí skoro hodinu, mezitím je polévka dodělaná, Terezka si nevezme, s nechutí sní jednu mandarinku a Karolíně se podaří uložit ji na gauč a uspat.

To zároveň znamená, že musí zůstat v kuchyni, nevádí, vlastně se to spíš hodí, okamžik jen pro ni, zapne počítač a chvilku si čte politické komentáře, u většiny má pocit, že by je napsala líp. Najde jeden, který psala její spolužačka z fakulty, jen má jiné příjmení. Kouká na její maličkou fotku u článku – potvora Helena vypadá pořád dobře. Karolína cítí, jak jí závidí, pokud ví, Helena děti ještě nemá, ale jestli se teď vdala, asi je brzy mít bude. Karolínu napadne, v tomhle bych jí mohla poradit zase já, jaký to je. Pak se sama nad sebou ušklíbne, ona by asi mateřství tu nejlepší reklamu neudělala.

Vtom začne zvonit budík, Terezka si musí vzít antibiotika, musí ji probudit, nebo jí je dát hned, až se probudí sama; ano, to bude lepší. Vypne budík a dál kouká na zprávy na internetu. Udělá si kávu, teď je ten moment, kdy obyčejně jde před dům a ke kávě si vykouří jednu ze svých dvou cigaret denně. Dneska nejde, zatímco pije kávu, čte si, i když by si asi měla nachystat učení na zítra, ale tak zoufale ji to nebaví, proč se k tomu nechala přemluvit? Vždyť ona prostě není učitelka, neumí to s dětmi, mračí se. To byla taky Kájova iniciativa, zůstaneš tady na vesnici a budeš učit malé děti angličtinu, když ji tak dobře umíš.

Do novin se ještě vrátit nemůže, zvlášť při Kájově práci, a když jeho matka taky pracuje; jako by každý kromě Karolíny měl nárok řídit si život podle své práce, ale kdo by se staral o Terezku? Je věčně nemocná, a navíc to Kája stejně bral jenom jako dočasnost, takovou úlitbu tomu, že Karolína už nechtěla jen zůstat doma, tak ať má alespoň nějakou zábavu, ať se cítí důležitá, ať se má proč obléct a namalovat a ať se dostane mezi lidi. Ale Karolína ví, že to stejně bylo myšleno jenom na čas, jenom než budou mít další dítě. A ten čas přichází, protože Tereze už byly tři roky, tak na co ještě čekat.

Takhle to vždycky říkala i Karolína – až bude Terezka starší, až se aspoň sama oblékne, až bude aspoň trochu samostatná, což by ve čtyřech letech, až by se to narodilo, už byla.

I v jiných ohledech to vlastně přišlo v pravý čas, je únor, do června může pohodlně učit a po prázdninách nastoupit zase na mateřskou, Terezka do školky, do které teď chodí spíš výjimečně.

Takže by Karolína měla chystat stejnou oslavu jako před čtyřmi roky, když jí potvrdili, že čeká Terezku, připravit slavnostní večeři a obléct si

šaty a nechat Karla, aby to nahlas řekl on, a cítit se nejmilovanější na světě a pak v noci ležet a poslouchat jeho dech a těšit se, až bude chodit za ručičku s blondátou holčičkou v něžných šatech. A skutečně chodí po vesnici za ručičku s krásnou holčičkou, i když úplně blond není a šatičky nosí nerada, raději kalhoty.

Všechno vyšlo, jak mělo, Karolína si často tuká na zuby (zuby totiž neshoří, dřevo ano), všechno v jejím životě se v dobré obrátilo a ona si na nic nemůže stěžovat, tak proč tady teď sedí a ví, že žádná slavnost nebude, protože ona to Karlovi dneska neřekne. Ještě ne, ani neví proč, přece ví, že si dítě nechá, to je přece jasné, o tom ani nepřemýšlet, jen jako by si chtěla zachovat ještě pár dní, kdy je to ona, a ne zase oni.

Ne, dnes to nemůže udělat, protože dneska se nejvíc cítí na to říct, že si není jistá, jestli vůbec druhé dítě chce, protože ani s tím prvním jí to nejde zdaleka tak, jak si představovala, a život s dítětem ji nenaplňuje, jak doufala a věřila, že bude, jak jí všichni říkali.

Ale to nejde, v žádném případě, to by bylo jako rozmar rozmazleného děčka, nechce další dítě, protože proč? A navíc dobře ví, že Kája druhé dítě chce, možná i třetí, a že vlastně všichni tak nějak čekají, že bude mít další dítě, když může. Protože proč ne, dítě má mít sourozence a ženu má starost o děti naplňovat a ona je nejspíš špatný člověk, když má všechno, co by si každý přál. Muže, který ji miluje, dítě, které je skvělé a bez problémů, jen trochu častěji nemocné, krásný dům blízko Prahy, ale i blízko lesa a k tomu i nějaké peníze, aby si ho mohla zařizovat podle sebe.

Vlastně i ona sama si takhle svůj dospělý život představovala, ne přímo v domě a ne přímo s mužem, jako je Kája, ale takový ten obyčejný život.

Když bydlela v Praze v garsonce, kam při dešti zatékalo střešním oknem a záchod byl na chodbě, ale jí to bylo jedno, hlavně když měla nové boty, a v týdnu stihla tři i čtyři večírky a kouřila při práci krabičku lehkých camelek denně, tak někdy, když opilá odněkud přišla, si představovala, jak jednou bude žít klidně a šťastně s mužem a dítětem nebo s dětmi.

A pak potkala Káju, po tom strašném čase s Filipem, vlastně ho na začátku ani nemilovala, ale tehdy tak moc potřebovala, aby někdo miloval ji, aby se o ní staral a aby pro někoho byla důležitá. A rychle si zvykla na drobné pozornosti, které ji na začátku někdy dokonce rozplakaly, takový rozdíl

mezi tím, jak se k ní choval Filip (jako hovado) a jak byl Kája hodný.

A pak se nastěhovala k němu, protože měl větší byt a záchod uvnitř, a pak ji požádal o ruku a ona řekla ano. Sice to nebyla největší láska jejího života, ale v noci, když nemohla spát, mohla ho probudit a on si s ní povídal, a když řekla, že chce večer dortík, šel a přinesl ho, i když venku pršelo nebo měl rozdělanou práci, a tohle všechno, ta jeho laskavost ji omotala jako pavučina. Časem už ji brala jako danost a tak jí ostatně bere do dneška a Kája je sice hodný, ale ono to taky není zadarmo.

Terezka začne vedle plakat a Karolína jde za ní, Terezka vypadá zase hůř, sakra, už je to třetí den, co bere antibiotika, tak by do háje měly zabrat. Jestli to nebude ráno lepší, bude muset znovu k doktorce. Terezka kňučí, má hlad, ale chce jenom kaši. Karolína najednou nemá sílu jí odporovat.

Udělá Terezce kaši, kousek másla, trochu kakaa, a ona ji všechnu sní a chce ještě. Karolína se zase cítí provinilá – asi má chudinka velký hlad, proč jsem jí kaši neudělala hned, a tak jí udělá druhou porci. Terezka si vezme dvě lžičky a už nechce, tak Karolína kaši dojí; je v ní mléko, teď ho bude potřebovat.

Vzpomene si na minulé těhotenství, jak zvracela, a když ji přešly nevolnosti, začala ji strašně pálit žáha, a žádá ji taky hodně bolela a otékaly jí nohy. Nebylo to žádné příjemné období, i když se o ni Kája staral přímo královsky, před kamarádkami se o něm ani nemohla zmínit, aby nevypadala, že se chlubí.

Terezka kňourá, nudí se, ale hrát si ji nebaví, nic ji nebaví, je jí špatně. Karolína si najednou uvědomí, že jí zapomněla dát antibiotikum; sakra, to už má přes dvě hodiny zpoždění, přesně tohle jsou momenty, kdy ví, že prostě není dobrá matka, není.

Jde tedy s Terezkou udělat si pelíšek na gauči a pustí Šmouly, otravný, příšerný seriál, ale Terezka ho miluje, dokonce si tuhle vybrečela mikinu se Šmoulinkou, no budiž. Karolína ale musí sledovat seriál s Terezkou a odpovídat na její případné otázky a vůbec reagovat. Tohle ji nebaví, i když samozřejmě jsou i hezké okamžiky, kdy dcera projeví důvtip a inteligenci, ale většinu času u Šmoulů jenom roste Karolínino podráždění.

Před pátou odpoledne, asi po stovce dílů toho blbého seriálu, Terezka znovu usne, znovu půl hodiny před antibiotiky, sakra. Karolína se dá do uklízení

hraček, taky má plný koš špinavého prádla a ještě chce udělat Kájovi večeři, polévku on moc nemusí a ona mu ráda vaří, i když on by jistě snědl i tu polévku a ani v nejmenším by si nestěžoval. Karolína mu ale chce udělat kotletu s hranolky, protože se cítí provinile, že mu dnes nechce říct o tom dítěti.

Takže uklidí Terezčiny hračky, oškrábe a nakrájí brambory, mezitím se vypere jedna pračka, pověsí prádlo, dá práť druhou pračku, probudí Terezku a dá jí antibiotika a ona pak dlouho pláče, že jí Karolína zbořila hrad z kostek, co měla na koberci. Karolíně je to líto, i když ví, že Terezku tolik nemrzí ten hrad, jako že je jí prostě špatně, je popuzená a otravná. Karolína částečně ve stresu z toho, že dítě je nemocné a ona mu nemůže pomoci, částečně sama podrážděná z Terezčina dlouhého pláče, objímá ji na gauči zabalenou do deky. Terezka si utírá nudle do jejího svetru a pořád kvílí, Karolína jí nabízí jídla, která má Terezka ráda, a ona si nakonec vybere lívance. Karolína s úlevou vstává, odnese zabalenou dceru do kuchyně a pustí jí na počítači hru a dá se do vaření, opět si nešťastně uvědomuje, že tím vařením i tím, že zabavila Terezku počítačovou hrou, chtěla jen klid, přitom sama dobře ví, že koukat do počítače není pro Terezku dobré a že se s Kájou dohodli, že to dělat nebudou a že ona to pořád porušuje. Ale je to tak snadné, Terezka je v klidu a nekňučí a hra taky vydává jen tiché zvuky, ne jako ta otravná televize. A co, i tímhle se přece Terezka něco učí.

A tak začne připravovat maso a dělat těsto na lívance, Terezka trochu popotahuje a trochu si utírá nudli do deky. Když začne Karolína smažit lívance, přichází Karel. Ještě pořád voní, od rána, Karolínu to potěší, dá mu pusu na přivítanou, i když je z venku celý studený. Terezka ho radostně pozdraví, ale od hry se nezvedne, což Karla naštve – proč jí to zas Karolína pouští?

„Protože potřebuju vařit,“ říká Karolína.

Karel to přehlédne očima. „Copak má někdo narozeniny,“ snaží se to odlehčit, ale v hlase má napětí a Karolínu napadne, že to vlastně opravdu je slavnostní jídlo, tak by mu to mohla říct. Ale nahlas řekne: „Ne, chtěla jsem jenom udělat tu kotletu a Terezka chce lívance.“

„Aha,“ řekne Karel a jde k Terezce, která mu dá pusu, ale hned se vrátí ke hře. Karel jí počítač začne brát a ona se hned rozbřečí, a i když se ji snaží utěšit, řve čím dál víc vztekem a nemocí dohromady. Karel je v klidu a Karolína má chuť na něj zařvat, aby jí ježišmarjá ten počítač vrátil, ale přemůže se a řekne jen: „Kájo, tak jí to dej, je jí špatně.“

„Myslíš, aby si všechno takhle vynucovala? Řvaním?“ „Je nemocná.“ To už má Karolína v hlase taky podrážděnost.

„Ty antibiotika nezabraly? Neměla bys s ní znovu k doktorce?“ Karel pokládá Terezce starostlivě ruku na čelo, ona stále řve a nudli si teď otírá o Karla.

„Jo, měla,“ řekne Karolína

teď naopak už úplně klidně.

„Tak půjdeš zítra?“

„Jo, půjdu... Vráťíš jí ten

počítač, prosím tě?“

Karel jenom potichu vzdychne, ale hned otevře notebook a přisune ho k Terezce, která přestává řvát, už jen poříukává. Karel počká, až se počítač zapne, najde Terezčinu hru, pustí ji a pak se zvedne. Jde ke Karolíně. Potichu, jako kdyby snad teď Terezka vnímala.

„Mně se stejně nelíbí,

že sedí u počítače.“

„Mně taky ne,“ řekne Karolína, spíš mechanicky, vlastně jí to zas tak moc nevádí. Ale nechce se hádat a třeba má Karel pravdu, že je to jenom pasivní zábava, která nic nepřináší a jen si dítě vytváří závislost. Ale vždyť ona ji zase tak často hrát nenechává.

„Kájo, máš pravdu, ale když jí bylo špatně... A já jsem potřebovala uvařit...“ dodá ještě Karolína. Už se o tom nechce dál bavit, ať se jde Karel převléct a zatopit v krbu, ať prostě jde někam jinam.

„Tak jsme se snad na něčem domluvili, kočko,“ přijde Karel k ní a jemně ji pohladí a Karolína najednou cítí, jak jí jdou do očí slzy vzteku a neudrží se, štekne na něj: „Jo, tak si

První kapitola

První kapitola

to tady zkus a já budu jezdit do práce a vracet se na večeři a uvidíme, jak ti to půjde bez počítače. Anebo víš co, ještě jí zakaž televizi.“ Karel se odtáhne: „Ale Karolínko, já to takhle nemyslel, zvládáš to přece skvěle. To ta její nemoc, vid? Je toho hodně...“ Ano, je toho hodně, pomyslí si Karolína, a proto toho nechci víc a proto to dítě nebudu mít a v září zase nastoupím do práce, do opravdové práce, ne učit anglické říkanky. Dívá se na Karla, jak se snaživě pouští do krájení salátu. Moc mu to nejde, to Karolínu dojde.

„Co je? Tak ti chci pomoci...“ „To seš hodnej.“ „Ale prosím tě... nakrájet salát, to přece nestojí za řeč. Víš co? O víkendu tady budu s Terezkou já a ty si udělej úplně volnej den, nechceš? Nebo i celej víkend, někam jeď.“ Karolína se dojatě usměje, slzy do očí, už je to zase tady, ty nálady. Stojí v kuchyni, dívá se na muže, jak krájí papriku, do toho slabý zvuk té počítačové hry, Terezčino popotáhnutí.

„Mamí, já mám už hlad,“ řekne najednou.

Už je jí líp, dojde Karolíně, už má hlad. „Brzo to bude, kočička,“ řekne Karel Terezce a pak potichu dodá, „už je jí líp, ne? Už má hlad.“ Karolína se na Karla usměje.

Nebo si dítě nechám, ale doma zůstaneš ty.

-

SOBOŇKY

rondát

provaz

nůžky

prošvihávka

hvězda

štika

kabolo

koťmelec

Bradla mezi borovicemi, písek mezi prsty, stany jeden vedle druhého, kvákání žab, řinčení ešusů a noční stezka odvahy se staženým zadkem a baterkou v ruce. A k tomu stovky mladých gymnastů a gymnastek, cvičících na kobercích, kladinách nebo jen tak visících v prostoru. To jsou střípky vzpomínek z dětství, když jsem jako malá holka jezdila v červenci na tábor na Soboňky. Malá osada nedaleko Hodonína hostila největší český gymnastický tábor pod širým nebem letos už po šedesáté. A bylo nesmírně uklidňující zjistit, že se až na drobné technologické výtobytky vůbec nic nezměnilo, že si tábor do dnešního dne zachoval svoji neopakovatelnou a zcela unikátní atmosféru a že bradla jsou stále mezi borovicemi a písek mezi prsty...

šprajčka

toporák

toč

tlík

blecha

jednoručka

dálkač

čertík

arab

rozštep

vajíčko

a žádný prkno!

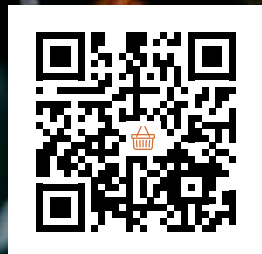

Pivní PÁLENKA

Voní po bylinkách a koření, v chuti ucítíte slad a karamel. Vlastnosti získává z lahodného speciálu Bernard Bohemian Ale. Dokonale čistá, silná a hebká Pivní pálenka Bernard je nápoj pro slavnostní příležitosti i pro chvíle odpočinku. Pálenka je dílem mistra biolihovaru Zámecké sady Chrámce Jiřího Syrovátky.

Jiří Syrovátka
UVAŘIL

Petr Jílek
DESTILOVAL

z pivovaru

Extra hořký Svatováclavský ležák Bernard je náš letošní speciál, který jsme v limitovaném množství uvedli na Dny českého piva. Pivo má jedinečnou charakteristiku, hořkost je výrazná a harmonická a díky zvláštním chmelům ucítíte i citrusové tóny.

Ve španělské Valencii je druhý podnik, který nese název našeho pivovaru. V samotném centru města je nově otevřený Bernard Bar. Ve stejném městě, nedaleko pobřeží Středozemního moře, je už asi rok a půl otevřený Bernard Pub.

Porotci prestižní světové soutěže World Beer Awards ocenili zlatými medailemi náš Jantarový ležák, Bohemian Ale, IPA a Bernard s čistou hlavou Višeň. K tomu máme ještě dvě stříbrné medaile pro Sváteční a Černý ležák a jednu bronzovou pro Dvanáctku.

Již nyní se můžete těšit na další ročník Bernard Festu. Odehraje se o předposledním červnovém víkendu, tedy 21. a 22. června 2024.

V degustační soutěži České pivo 2023 se v kategorii tmavých piv stal vítězem náš Černý ležák. Bronzovou medaili získal Sváteční ležák s jemnými kvasnicemi.

Ze slavností piva a chmele Dočesná v Žatci máme čtyři medaile. Zlatou za Bernard kvasnicový světlý ležák 11°, dvě stříbrné pro Bernard světlý ležák 12° a Bernard tmavý ležák 12° a za kvasnicový Bernard výčepní 10° jsme dostali bronz.

Z Barcelony, z mezinárodní soutěže Beer Challenge, jsme si přivezli stříbrnou medaili za Sváteční ležák s jemnými kvasnicemi a bronzovou medaili pro Bernard s čistou hlavou Švestku.

I letos jsme podpořili zodpovědné chování řidičů za volantem. Při policejních preventivních kontrolách projektu „Řídím, piju nealko pivo!“ v našem regionu dostávali řidiči naše nealkoholické pivo. Účelem projektu je zábavnou, ale účinnou formou komunikovat směrem k řidičům výzvu k zodpovědnému pití piva a zodpovědné řídiče odměňovat.

Žaneta Tomášková z Litvínova dobrovolně už deset let uklízí okolí města od odpadků. Její neúnavnou péčí o životní prostředí jsme se rozhodli ocenit Bernardovou cenou a předali jsme zasloužené pivo na rok zdarma a symbolické velké zlaté srdce.

V restauracích a hospodách můžete ochutnávat čepovaný Bernard Free Grep Bitter. Nepasterované nefiltrované nealkoholické pivo se skutečnou přírodní šťávou z grepu chutná skvěle. Nově bude k dostání i v lahvích.

T
y

Na vázu, v níž květ verbén zvadl,
narazil vějíř v doteku;
ba úder ani nedopadl,
zvuk nezahlasil ho člověku.

Avšak ta lehká rána denně
hlodajíc v tvrdém krystalu
plíživě, jistě, neviděně
obešla vázu pomalu.

Prchla z ní voda po krůpěji,
květ zvadl, vláhy nemaje.
Netuší nikdo rány její.

Netkněte se jí, puklá je.

Tak mnohdy milovaná ruka
se lehce jenom srdce tkne;
tu srdce samo sebou puká,
květ lásky jeho povadne.

Potichu, světem nepoznána,
pláče a dál se rozzeje
hluboká, jemná jeho rána.
Netkněte se ho, puklé je.

Sully Prudhomme:
Puklá váza

překlad básně Karel Čapek
foto archiv autorky

f
o
r

Studio Tyformy pracuje s porcelánem v oblasti užitého umění, šperku i velkých exteriérových plastik. V roce 2011 ho založila a vede Pavla Vachunová, absolventka ateliéru Keramika a porcelán Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze. V tvorbě kombinuje tradiční řemeslné postupy s inovacemi, které často jdou až na hranu možností materiálu. Vede dialog mezi svými kořeny v Bílých Karpatech, kde celé kolekce i vznikají, a současným designem. Inspirují ji tradice přenesené do současnosti, hledání vlastní identity, spojení síly a křehkosti. Ve své práci také čerpá z odborných stáží v Německu a Číně, ale i ze zkušeností z projektů na pomezí konceptuálního umění.

Cítím ruce, které se té vlny dotýkaly

Jan T. Strýček | umělecký šéf Moravské gobelínové manufaktury

Vedle mohutné budovy gymnázia ve Valašském Meziříčí stojí nenápadný dům se zahradou: Moravská gobelínová manufaktura. Letos slaví 125 let od svého vzniku a posledních třicet let se tu o zázrak proměny z obrazu v gobelín, rehabilitující dva tisíce let staré řemeslo, snaží její ředitel Jan Timotej Strýček. Čas tu běží vlastním tempem. To, co zvládne malíř jediným máchnutím štětce za vteřinu, tkají precizní gobelínářky, ozbrojené vlnou, rychlostí několik milimetrů za den. Když pak ale jejich díla uvidíte viset na zdi, dojde vám, že ty měsíce a často i roky práce stály za to.

Nechci se vás dotknout, ale pro mou mámu býval dekorativní textil v bytě nepřítelem. Říkala mu lapač prachu...

Když tohle řekne o gobelínu laik, budiž mu odpuštěno. Horší je, pokud ministerská komise státem placených kunsthistoriků písemně zformuluje, že gobelín vytvořený podle pastelové předlohy je pouhou kopií. Někteří lidé dokážou svižně vydávat závazné soudy, aniž by hlouběji znali princip tvorby gobelínů a jejich mnohasetletý vývoj.

Jaký tedy je?

Umění tapisérie je staré více než dva tisíce let. První zmínky pochází z Orientu a starého Egypta, kde vznikaly úchvatné figurální koptské tkaniny. Arabové techniku gobelínu následně přinesli na Pyrenejský poloostrov, odkud se přibližně v devátém století dostala až na území Francie. Nejstarší zachovaná evropská tapisérie však byla utkána až ve století jedenáctém v Kolíně nad Rýnem. Skutečný rozkvět nastal o tři sta let později na území Paříže a následně pak také ve městě Aubusson, kde dnes existuje jedna z mála fungujících manufaktur

v Evropě. Na rozdíl od té naší má ale masivní státní podporu, protože Francouzi si uvědomují, že umění gobelínu je součástí národního i evropského kulturního dědictví.

Hodně lidí si plete tapisérii s gobelínem.

Je mezi nimi rozdíl. Každý gobelín je tapisérie, nicméně každá tapisérie není gobelín. Tapisérie je obecnější pojem pro jakékoliv nástěnné dekorativní dílo z textilu, tedy i třeba textilní koláž. Gobelín je tkán plátňovou vazbou, kde zatkávaný útek zcela zakrývá osnovu. Název gobelín je v českém jazyce odvozen od královských pařížských manufaktur Les Gobelins, které vznikly v roce 1664 pod patronací krále Ludvíka XIV. Jejich zakladatel se jmenoval Jehan Gobelín.

Je to tedy svébytné umění, nikoli reprodukce.

Samozřejmě! V renesanci i baroku byl gobelín stejně důležitý výtvarný médium jako freska nebo obraz. Pro manufaktury pracovali nejlepší evropští výtvarníci, v jedné dílně v době konjunktury tvořilo třeba i tři

sta tkalců. Malířští mistři jako Raffael, Arcimboldo, Teniers, Rubens, Goya, Boucher a mnoho dalších se na jejich tvorbě aktivně podílelo, tvořili předlohy pro tkalce, a ti je dokázali tvůrčím způsobem převést do techniky gobelínu. Stejně jako orchestr roste množstvím skladeb, které nastuduje, tak i manufaktury výtvarně a řemeslně rostly každou novou předlohou a každým novým spolupracujícím umělcem. Některým byl okolnostmi dopřán i třísetletý nepřetržitý vývoj.

Abych si to ujasnil: Raffael namaloval obraz, ale jak se z něj stal gobelín?

Kartonéři v manufaktuře většinou překreslili na karton mnohem větší obraz, než byla původní malba, dejme tomu tři krát pět metrů. To je podstatný rys gobelínu – monumentalizuje předlohu. Na gobelínu jsou postavy nebo příroda často ve skutečné velikosti. Malba je iluze. Na rám napnete plátno, našepsujete a vrstvíte barvy, lazury a laky. Gobelín je mnohem autentičtější, je jako stavba vytvořená čistě z cihel. Každý zatkaný barevný vlněný či hedvábný útek je definitivně položená hmota. Klíčem

pro dokonalý finální tvar jsou zkušené gobelínářky. Jejich individuální dovednosti rostou dvacet, třicet, čtyřicet let. Rozměrnější gobelín vzniká na jeho rubové straně několik měsíců i déle. Postupně se při tkaní nabaluje na spodní vál. Je to vždy velký zázrak vidět po sejmutí ze stavu gobelínové dílo poprvé vcelku.

Jak vlastně vznikla manufaktura ve Valašském Meziříčí, která letos slaví 125 let od svého založení?

Její zakladatel, malíř Rudolf Schlattauer, pocházel z Hranic na Moravě. Náhoda tomu chtěla, že one-mocněl tuberkulózou a odjel se léčit do Skandi-návie, do Norska a Švédska, kde pro sebe objevil techniku gobelínu. Setkal se s tamními drobnými secesními tapisériemi a dostal nápad využít velkou tradici tkalcovství na Valašsku a přidat k ní výtvar-nou stránku. Byl to nesmírně laskavý člověk, jehož výtvarný talent našel v tvarosloví gobelínu své plné uplatnění. Postupně ke spolupráci přizval špičkové výtvarníky a architekty, k nimž mezi jinými patřil Dušan Jurkovič, kterého proslavily nápadité barevné dřevěné stavby.

Kdo byli první zákazníci?

Tehdy se rodila měšťanská klientela, téměř v každé honosnější vilce ve Valašském Meziříčí visel gobe-línek. Bohužel v roce 1908 se Schlattauer dostal do dluhů a chtěl dílnu zavřít. A v tomto momentu si můžeme uvědomit, jak bylo tehdejší rakousko-uherské císařství neskonale kulturně osvícenější než náš současný režim. Zemský úřad v Brně roz-hodl, že se nic zavírat nebude: na Valašsku vznikla tvůrčí iniciativa, kterou je třeba uchovat. Zachování gobelínky samozřejmě zabalili trochu do sociálního,

trochu do politického hávu. K šedesátiletému výročí panování císaře Františka Josefa vznikla Jubilejní zemská škola gobelínová a kobercová ve Valaš-ském Meziříčí. Rozhodnutím zemského úřadu byla gobelínka zachráněna pro budoucnost. Za první republiky získala manufaktura po dřevařské škole budovu. Po druhé světové válce jsme byli začle-nění do Ústředí uměleckých řemesel a zakázek pro reprezentační prostory státních institucí bylo obrovské množství.

Schlattauerovým přítelem byl prý prezident Masaryk.

Ano, Masaryk přemýšlel, z kterého kraje by mohl kandidovat ve volbách do říšského sněmu ve Vídni v roce 1907. Také na apel svého bývalého studenta, doktora Bohuslava Kraicze, se rozhodl pro okrsek pěti valašských měst. Volby vyhrál, což mělo mimo-chodem významný vliv pro další historii naší země. Ve čtyřletém období, kdy dojížděl do valašského regionu, se spřátelil i s Rudolfem Schlattauerem, jenž mu v roce 1910 nechal k šedesátým naroze-ninám zhotovit gobelín s motivem Krysaře podle předlohy Hanuše Schwaigera. Jako zázrakem jsme našli Masarykovo písemné poděkování, kde zmiňuje i techniku gobelínu. Dopis je psán z Ruska dost rozřeseným rukopisem. Je pravděpodobné, že ho psal na cestě vlakem za Tolstým.

Jak jste se ve světě gobelínů ocitl vy?

Od mých pěti do osmnácti let jsme bydleli v Kyjově, kde se tatínek kamarádil se svatoborským malířem Vladimírem Vašíčkem. V šedesátých letech jsme ho často navštěvovali v ateliéru. Byl jsem v úžasu nad jeho vitálními abstraktními obrazy. Díval jsem se vždycky ve svaté účtě na jeho ruce schopné

vytvořit tak pulsující věci. Já v té době maloval rozměrné, barevně dost sofistikované malby. Otec je vzal ukázat Vašíčkovi, a ten tehdy řekl, že mám zvláštní dar malebnosti a dekorativního citění. A že bych měl zkusit ateliér textilního výtvarnictví u profe-sora Antonína Kybala. Tím nějak předurčil můj osud. Jeho intuice byla správná. Kybal u příjimaček řekl, že se za celou dobu své pedagogické praxe s tak hotovým textilním výrazem nesetkal. Tehdy, v roce 1968, přijal dva lidi. Od té chvíle se začalo odvíjet dilema mého dalšího tvůrčího směřování.

V čem spočívalo?

Trápilo mě, že pokud výtvarník tká svůj návrh sám, získává jakous takous tkalcovskou řemeslnou do-vednost, ale třeba několik měsíců spí výtvarně. Představte si, že by měl třeba Raffael Santi tkát svůj novozákonní gobelínový cyklus sám. Jen tkaní by mu vzalo možná tři desítky let. Neměli bychom ani dobré Raffaelovo malířské dílo, ani dokonale utkané gobelíny. V obojím by zůstal asi jen diletant.

A toho jste se bál.

Ano. Navíc už na škole v textilním ateliéru jsem tušil, že euforie z tehdy opěvované takzvané autorské tapisérie spojená se snahou sloučit rozdílné profese do jedné osoby v dohledné době uschne. Což se také v následných letech stalo. Když vezmete textilu řemeslo, čistou textilní vazbu, přestane to být textil a stane se z toho jen „cosi“. Řeknu teď takovou trochu obecnou tezi. Vnímám společné kulturní dílo lidstva jako nepřetržitý tok vzájemných interakcí tvořivých jedinců. I proto jsem se tak rád setkával s výtvarníky, jejichž díla jsme později znovuzrodili v textilním médiu. Například úžasný grafik Michal Cihlář mi jednou řekl: „Ty děláš v gobelínu totéž co já, když převádím fotografie do techniky linorytu. To jsou taky dvě zdánlivě neslučitelná média. I já se musím při rytí celý totálně ponořit do každého drobného detailu. Pak se obohacující zázrak pro-měny stane.“

Když jste o smyslu textilního výtvarnictví na škole pochyboval, co vás u něj udrželo?

Po absolvování VŠUP v roce 1976 jsem v Brně v ateliéru na Zahradnické maloval a především dělal autorskou hlubotiskovou grafiku. Po několika letech usilovné práce přišel zvláštní osudový okamžik, kdy mě navštívil ředitel Domu umění v Hodoníně Jaro-slav Pelikán. Položil mi otázku, jestli pro ně nechci udělat gobelín na schodiště. Mají tam prý karton od Vaculky, který už je tak orvaný, že dělá ostudu. Neměl jsem tehdy peníze na zinkové a měděné des-ky, a tak jsem zakázku přijal. Vlnu jsem jel nabarvit do gobelínky ve Valašském Meziříčí. Byla to dost dramatická cesta, boural jsem v autě na ledě, vylezl předním oknem. Možná i tím karambolem jsem byl tak nějak vláčnější a nečekanou nabídku nastoupit na místo výtvarníka po odcházejícím panu Hanzel-kovi jsem přijal. Svou roli v mém náhlém rozhodnutí opustit tvorbu na volné noze měla i sestra mého dědečka. Marie Strýčková byla jedním z prvních

JAN TIMOTEJ STRÝČEK
(1949)

Jan Timotej Strýček se narodil v Jindřichově Hradci. Absolvoval gymnázium v Kyjově. Studoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze u prof. Kybala a Felcmana, obor textilní výtvarnictví. Věnoval se volné grafice a malbě. Od roku 1978 do roku 1988 byl uměleckým vedoucím Moravské gobelínové manufaktury ve Valašském Meziříčí, od roku 1993 je jejím ředitelem a utváří její umělecký profil. V období mezi lety 1988 až 1993 se soustředil na volnou tvorbu. Roku 1992 absolvoval studijní stáž na Goldsmith University v Londýně. Žije a pracuje ve Valašském Meziříčí a je autorem řady tapisérií, gobelínů a koberců. Získal Cenu města Valašského Meziříčí za rok 2011.

absolventů místní gobelínové školy založené v roce 1908. Byla geniální gobelínářka, kterou ředitel Ku-čera vybíral na tkaní nejnáročnějších figurálních gobelínů. V manufaktuře jsem si okamžitě uvědomil obrovskou tkalcovskou profesionalitu místních go-belínářek a nesouměřitelné diletantství výtvarných předloh schválených normalizačními uměleckými komisemi. Stres, který jsem měl z mrhání umem vynikajících gobelínářek na nedomrlé předlohy, jsem si kompenzoval po večerech tkaním vlastních ta-pisérií. Jinak jsem se samozřejmě snažil každou, i značně neumětelskou předlohu přicházející do go-belínky, nějak zkultivovat. Ale přesto byla produkce gobelínky v osmdesátých letech ve velké většině dost tristní.

Čím?

Vezměte si, že ze zákona jedno až dvě procenta z rozpočtu každé nové stavby musely jít do vý-tvarného umění. Takže když se stavěla například Dalešická elektrárna, byly uvolněny obrovské peníze na umělecká díla. Zakázky bývaly samozřejmě při-dělovány výtvarníkům kvalifikovaným spíše politicky než umělecky. Dělalí jsme třeba pro Palác kultury sérii rozměrných gobelínů podle kolorovaných uh-lových kreseb od Adolfa Zábranského. Tématem byly revoluční boje českého pracujícího lidu za cosi. Měly to být původně fresky, ale starý pán už to nemohl fyzicky zvládnout. Tak padlo na gobelínku rozhodnutí proměnit ty kartony v gobelíny, jakkoli bylo jasné, že transpozice figurální uhlové kresby do techniky gobelínu byla víc než nevhodná. Když jsem měl rozkreslovat poslední Zábranského karton s ruským tankem a s jásajícím šeríkovým davem, neustál jsem to a v roce 1988 odešel z gobelínky

opět na volnou nohu. Samozřejmě jsem netušil, že ta Ruskem infikovaná normalizační zhovadilost za rok padne. V roce 1993 mě zavolali zpět, abych se pokusil zavřenou manufakturu vrátit zpět do ži-vota. Otevřel se tím neuvěřitelný prostor propojit geniální umělce s řemeslně virtuózními gobelínář-kami. Navázat na princip, kterým byly vytvořeny v minulých staletích v gobelínu tak úchvatná díla.

Jak se to povedlo?

První věc, kterou jsme po znovuoobnovení tvorby manufaktury v roce 1993 realizovali, byla barevná kresba Nic od Jiřího Sopka. Cítil jsem obrovský potenciál této kresby pro transpozici do gobelínu už v roce 1979, kdy jsem inicioval výstavu deset krát pět kreseb ve Valašském Meziříčí. Sedící řvoucí nahatý člověk bez rukou ve zlaté kleci, to pro mě byla esence pocitu přežívání v době normalizace. Gobelín si hned koupil sběratel do Kanady. Vybral jsem pak následně asi dvacet výborných českých výtvarníků pro spolupráci. Byli mezi nimi Zbyšek Sion, Vladimír Kokolia, Petr Nikl, Jiří Sopko, Milan Grygar, Stanislav Kolíbal, Michal Cihlář, Roman Franta, Jiří Valoch, Michael Rittstein, Margita Titlová, Zorka Ságlová, Karel Malich a další.

Narazil jste na umělce, jichž jste si vážil, ale jejich obrazy se pro gobelín nehodily?

Ano. Mám v bezmezné účtě dílo Václava Boští-ka. Ale když jsem stál v jeho ateliéru a promýšlel u jednotlivých věcí možnosti znovuzrození v go-belínu, získal jsem postupně jistotu, že není žádná schůdná pravdivá cesta. V každé volné realizaci bez objednávky je totiž obsažené také velké economic-ké riziko. Realizace jednoho gobelínu představuje

kromě mojí vložené práce při přípravě velkou inves-tici do platů třeba čtyřech gobelínářek na půl roku. Dílo se třeba pět nebo deset let nemusí prodat. Proto musí mít každé rozhodnutí přijmout novou práci hluboký smysl.

Jak získáváte nové adepty gobelínového uměleckého řemesla?

Jsme jediné místo na Moravě, kde je možné získat potřebnou řemeslnou zručnost a výtvarnou senzi-bilitu pro tkaní. Rakousko-Uhersko, první republika i komunisté finančně podporovali výuku nových potenciálních mistrů uměleckého řemesla, každý rok jsme měli čtyři až šest učňů. Náš osvícený sou-časný režim to už třicet let nepokládá za potřebné.

Jak vidíte svou budoucnost?

Náš politický systém není nastaven na cílenou pod-poru tvůrčí práce, z které by mohly být následně generovány umělecké hodnoty jako náš duchovní a kulturní odkaz pro příští generace. Politicky se daleko lépe zhodnocují investice do kulturních a zá-bavních akcí, které probíhají v průběhu aktuálního volebního období. Kultura je stále více vnímána spíše jako mediální atrakce, u které se měřítkem kvality stává návštěvnost. My, když restaurujeme historický gobelín, přemýšlíme, jaký bude jeho stav, až si k němu za dvě stě let sednou příští restaurátoři. Podívejte se, sedíme v naší kavárně pod gobelínem, který zhotovili tkalci ve vlámském Oudenaarde ko-lem roku 1620. Můžete cítit ruce, které se té vlny a hedvábí dotýkaly. Můžete vnímat čas jejich života dávaný do tkaní. Můžete si zpřítomnit bytí v době, kdy byly naši šlechtě v Praze na Staroměstském ná-městí sekány hlavy. Lidé dělali a dělají smutné věci.

32 let

pomáháme zákazníkům realizovat jejich vize

text Ondřej Neff
ilustrace Luděk Bárta

fejeton

Prvokokové pod přísahou

„Vždycky, když se má schvalovat rozpočet NASA, vědci na Antarktidě najdou buňky prvkoků mimozemského původu zamrzlé v ledu,“ poučoval mě před lety přítel Steve, veterán z vietnamské války, znalec všeho, jak to v Americe chodí. Opravdu, v médiích tenkrát byli prvkokové objeveni v antarktickém ledu na předních místech a lidi byli zvědaví, co se z nich vyklube a zda jsme ve vesmíru sami, anebo je to naopak.

Mimochodem, já si myslím, že nejsme ve vesmíru sami, ale že je nám to platné jako zamrzlému prvkokovi kamna, protože se nikdy neuslyšíme, neuvidíme, natož abychom se potkali.

Myslím si to dlouhodobě, dá se říci trvale. Úplně jinak to ale vidí někdejší americký tajnoslužebník David Grush. Nezabývá se žádnými prvkoky a o rozpočet NASA se nezajímá. Koncem července vypověděl pod přísahou v americkém Kongresu, že americká armáda má, a v utajení skladuje, havarované, ale i nepoškozené létající talíře. V troskách strojů byly podle něho nalezeny pozůstatky posádky, nepochybně mimozemského původu.

Na Grushově výpovědi mě nezaujal ani obsah sám. Do styku s UFO jsem se dostal coby hloubavý chlapec počátkem

padesátých let, kdy se začalo o tomto fenoménu psát. Nezaujal mě ani fakt, že Grush vypovídal pod přísahou. Je mi divné prostě to, že zpráva prosuměla bez valného zájmu, nikdo na ni nereagoval, kdežto zmrzlí prvkokové se propírali dosti dlouho, přinejmenším do uzávěrky jednání o rozpočtu NASA. Co znamená ten nezáměr? Je to příznak obecnějšího jevu, lze z toho něco důvtipného odvodit?

Snadné vysvětlení se přímo nabízí: jde o otřepanou báchorku, která nikoho už nebaví, protože se s ní setkal už mockrát před tím. Jenže to byla otřepaná báchorka už v době, kdy jsme prvkoky spolu se Stevem probírali. Vždyť i ten slavný roswellský incident se udál už v červenci 1947! Byl tudíž otřepaný už v době, kdy jsem se s ním seznámil já, chlapec sotva odrostlý kyblíčku a lopatičce.

Nabízím tedy vysvětlení nesnadné. Co když je to tak, že sestřelené UFO plné tuhých jinoplanetníků je moc silné kafe. Prvkok v ledu, toho jsme schopni akceptovat. Radiové pípání od objektu Fí v Hadí mlhovině? Každý si dovede představit radiové pípání a rád se zasní představou zeleného mužika, jak buší v Hadí mlhovině prstíkem se šesti klouby do telegrafního klíče. Kdežto tvrdé, natož pak hladké přistání a UFO v hangáru? To nemůže

být. Představa je příliš blízká realitě. Každý z nás má svůj soubor možného, množinu toho, co je a co smí být. Jsme ochotni si hrát s představou čehosi zcela jiného: neplete se to do našich kruhů, nemate nás to. Ale běda, kdyby to bylo příliš zřetelné a hmotné a zkoušelo se to vmáčknot do našeho světa.

Připadá mi to vysvětlení jako pravděpodobné. Pokud je správné, pak ovšem nemají jinoplanetníci z Hadí mlhoviny šanci. To takhle půjdete se psem na procházku a přistane UFO a vyleze zelený jinoplanetník a řekne: „Jsem jinoplanetník a přicházím v míru ve jménu Hadí mlhoviny.“

„Koukej se spakovat a jdi oxydovat jinam, nádhero,“ odpovíte mu, jen škubnete vodítkem a pokračujete: „Přestaň štěkat, Jiřinko. Pán se z nás marně pokouší dělat vola.“

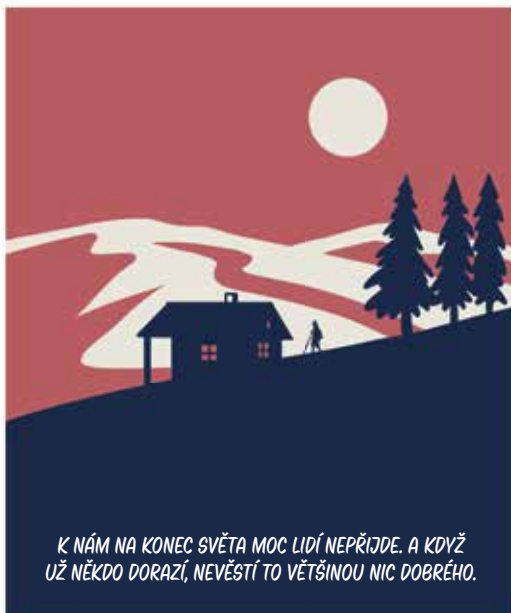
S fenečkou u nohy půjdete dál a UFO odletí na Hadák s nepořízenou a vy se vrátíte domů a mrknete na TikTok a bude tam video s tajemnými fialovými záblesky z oceánské hloubky čtyř tisíc metrů s komentářem, že vědci v nich zaznamenali vlnovou skladbu galaktického původu a jsou znepokojeni.

Dáte Jiřince piškot a dál se budete zabývat blaženou představou, že nejsme ve vesmíru sami.

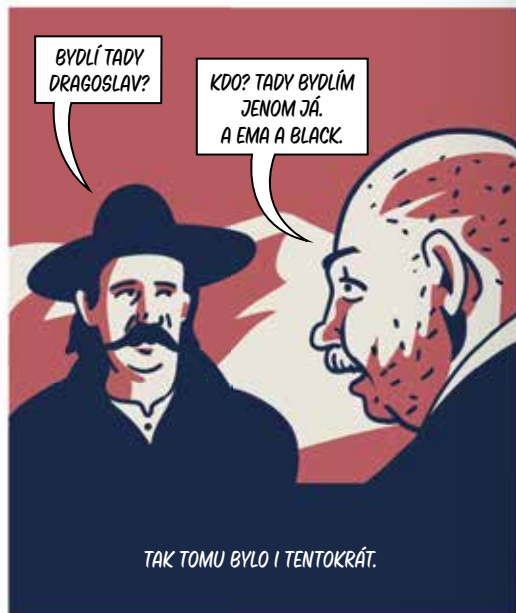
KREVNÍ MSTA

DAWSON CITY

K NÁM NA KONEC SVĚTA MOC LIDÍ NEPŘÍJDE. A KDYŽ UŽ NĚKDO DORAZÍ, NEVĚSTÍ TO VĚTŠINOU NIC DOBRÉHO.

BYDLÍ TADY DRAGOSLAV?

KDO? TADY BYDLÍM JENOM JÁ. A EMA A BLACK.

TAK TOMU BYLO I TENTOKRÁT.

TAM SI TO ALE TAKY NENECHALI LÍBIT A VYPÁLILI ZASE JEJICH VESNICI. KREVNÍ MSTA. TAK TO V ČERNÉ HOŘE CHODÍ. A NEJEN TAM.

JÁ JSEM VESELIN, PAMATUJEŠ? ZE SOUSEDNÍ VESNICE.

NE.

ALE JÁ SI TĚ PAMATUJU.

ŽE SE BLACK JMENUJE DRAGOSLAV, JSEM NETUŠIL. TADY MAJÍ VŠICHNI PŘEZDÍVKY. JEN EMA JE EMA.

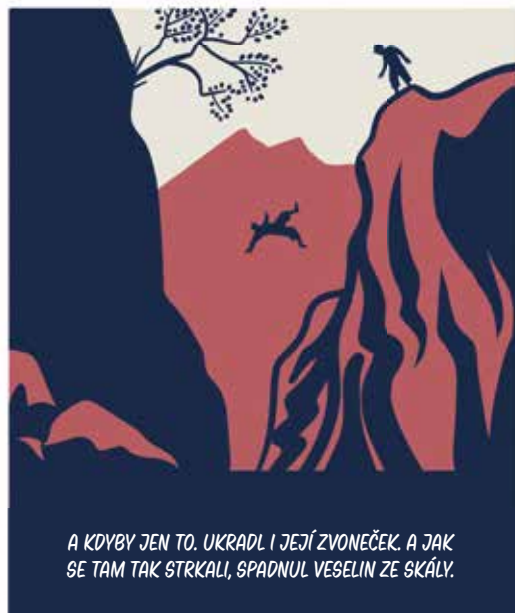
BLACK VZPOMÍNAT NECHTĚL, ALE NAKONEC SI VZPOMNĚL, JAK VESELINOVÍ TAM V ČERNÉ HOŘE UKRADL V SOUSEDNÍ VESNICI OVEČKU.

VŠECHNO SE TO POSEKALO AŽ DO KRVE. KDO NEUTEKL, TEN TAM UMŘEL.

BLACK UTEKL AŽ SEM K NÁM NA DALEKÝ SEVER. VESELIN PÁD DO ROKLE PŘEŽIL A HLEDAL BLACKA PO CELÉM SVĚTĚ S TÍM, ŽE HO KVŮLI TĚ OVEČCE ZABIJE.

A KDYBY JEN TO. UKRADL I JEJÍ ZVONEČEK. A JAK SE TAM TAK STRKALI, SPADNUL VESELIN ZE SKÁLY.

VESNÍČANÉ SI TO NENECHALI LÍBIT A VYPÁLILI BLACKOVU VESNICI.

TAK NA ZDRAVÍ.

TO JE DOBRĚ, ŽE JSTE SE NAŠLI.

NAKONEC BLACKA ZACHRÁNILA EMA. DALA NA STŮL LAHEV KOŘALKY, ŠPEK A CHLEBA A ŘEKLA, ŽE JE ČAS SE USMÍŘIT. BLACK VYTÁHNUL ZVONEČEK, KTERÝ NOSIL CELOU DOBU NA SRDCI. A DAL HO VESELINOVÍ.

OBA SI MOC HEZKY ZABULELI A MY S NIMI.

Abruzzo: Kraj bez turistů

Chcete jet do Itálie a přitom se nepotkávat se spoustou turistů? Takový kout v zemi najdete. Jmenuje se Abruzzo a leží ve střední Itálii. Za týden pobytu jsme nepotkali jediné auto s jinou než italskou poznávací značkou a i těch místních nebylo mnoho. Bez turistů je vnitrozemí tohoto regionu, za to u Jaderského moře jich je víc než dost. Kopcovitá zemědělská krajina na západě přechází ve vysoké hory, kde je národní park a potkat tu lze i medvědy nebo vlky. My jsme to „šťěstlí“ neměli. Nejvyšším vrcholem parku, který se nazývá Gran Sasso, je Corno Grande s nadmořskou výškou přesahující 2.900 metrů.

Výstup, jakých tu mnoho není, je nejlepší zahájit u hotelu Imperatore ve výšce dva tisíce metrů. Hotel vstoupil (je možné, že za války se jmenoval Gran Sasso, jak uvádí jedna internetová stránka) do dějin. V roce 1943 tu internovali svrženého italského diktátora Benita Mussoliniho. Němci se rozhodli, že ho osvobodí. Zkušený příslušník SS Otto Skorzeny zorganizoval plán, že duceho osvobodí pomocí výsadku kluzáky. Úspěšná akce proběhla bez jediného výstřelu.

Strmá cesta na vrchol dopadla dobře, za to při sestupu začala bouřka a ze skal se řítily padající kameny a štěrková pole začala ujíždět pod nohama. Ale nakonec se nikomu nic nestalo.

Že příroda je v Abruzzu čistá, o tom svědčí množství motýlů. Ale pojďme k ubytování. Zase tolik možností v Abruzzu není. Sem tam malý hotel, penzion nebo appartement. Pro větší společnost se nabízí pár desítek vil, některé s bazénem, jenž se v horu, které v krajině počátkem července panovalo, docela hodil. Ve vnitrozemí Abruzzu upoutají pozornost vesnice, městečka a malá města, jejichž historická centra stojí zpravidla na kopci. Ta velmi utrpěla zemětřesením v roce 2009 a ještě dneska se opravují.

Jedno z nich se jmenuje Penne: zrovna tohle místo zemětřesení příliš nezasáhlo. Vyniká řadou historických paláců a kostelů. Dobře se tu nakupuje a je tu i několik restaurací. Nedaleko města leží Lago di Penne, kde se dají pozorovat vodní ptáci.

Po úzkých silnicích, které rozhodně nejsou v ideálním stavu, dojedeme do městečka Castel del Mondo, které si oblíbili filmáři. Točila se tu dvanáctka filmů; v centru je cedule s kopie-mi filmových plakátů. Nejznámější z nich jsou Jméno růže se Seanem Connerym podle slavného románu světoznámého italského spisovatele Umberta Eca a napínavý snímek Američan s Georgem Cloonym, který se v zapadlém městečku ukrývá před svými pronásledovateli.

Vesnici S. Stefano di Sessanio dominuje pečlivě zrestaurovaná Medicejská věž. Z dalších městeček a měst určitě stojí za návštěvu Sulmona, která vyniká mnoha historickými památkami, jež městu dodávají zvláštní dobovou atmosféru. Největším klenotem je určitě palác Annunziata, zbudovaný už v roce 1320. Spojuje se v něm gotika s renezací. V paláci sídlí Museo Civico, v němž vystavují místní památkové předměty, obrazy i díla

zlatníků. Vedle paláce stojí stejnojmenný kostel s působivým barokním průčelím.

Sulmona se pyšní slavným rodákem, kterým je velký římský básník Publius Ovidius Naso. Připomíná ho zdejší nejvýznamnější ulice a socha z dvacátého století na hlavním náměstí. Námětem mnoha Ovidiových děl je láska (Umění milovat) nebo mytologie (Proměny). Kvůli sexuálnímu deliktu byl obviněn z cizoložství s vnučkou císaře Augusta. Závěrečná léta svého života prožil ve vyhnanství u Černého moře a do Říma se už nikdy nevrátil. Zemřel v roce 17 našeho letopočtu.

V Sulmoně se dochoval zbytek působivého středověkého akvaduktu Fontana del Vecchio, na prostranství před ním se pořádají trhy. Kromě oblečení tu prodávají zeleninu, uzeniny a sýry, které pochází od okolních zemědělců a jsou tu příznivé ceny. Sýry, zejména bochníky tradičního Pecorina, víno a olivový olej lze nakoupit v některých haciendách.

Na troskách římského chrámu vyrostl kostel San Panfilo. Kostel San Francesco della Scarpa upoutá bohatě zdobeným portálem. Sulmona proslula výrobou mandlí v pestrobarevné cukrově polev. Takzvané confetti tu prodávají jako suvenýr. Mandle jsou aranžované do modrých, červených a žlutých květů. Místní lidé confettami obsypávají ženicha a nevěstu při svatebním obřadu. Asi na půlce cesty ze Sulmony do půvabného městečka Scanno je dobré zastavit se v nevelké restauraci La Golev Anservě, kde se stravují místní obyvatelé. Obědvají tu řemeslníci, policisté a také velké rodiny. Hlavní jídlo stojí šest euro a zdejší domácí těstoviny s masovou omáčkou a lanýžovou příchutí jsou mimořádně dobré. Cenově dostupné jsou ve zdejších restauracích i různé druhy pizz a těstovin. Výjimečně se v Abruzzu najdou i dražší podniky, kam chodí místní honorace. Menu o dvou chodech stojí i s pitím třicet euro a člověk se tu rozhodně nepřejí. Negativem všech zdejších podniků je naprostá absence zeleniny (výjimkou jsou jen některé předkrmy), strava to rozhodně není středomořská. Ale pokud se v ubytování dá vařit, zeleninu levně nakoupíte i v supermarketech, kde se dají pořídit také čerstvé ryby.

Scanno ležící u stejnojmenného jezera a pod vrcholy Apenin je krásně zachovalé, sem už zemětřesení nedosáhlo. Tak nějak vypadalo ve středověku, a i když se v průvodcích píše, že patří k nejnavštěvovanějším místům v kraji, turistů jsme tu potkali jen pár. Panské domy lemují zdejší úzké uličky a atmosféra ospalého místa je dokonalá. Škoda, že tu nejsme při lednové Festě di Sant'Antonio, kdy se před kostelem Santa Maria della Valle rozdá neuvěřitelné množství vynikajících lasagní.

Za nejkrásnější abruzzské město na kopci je považováno Atri s cihlovými a kamennými domy. Dom ze třináctého století leží na místě bývalých římských lázní a pyšní se pozůstatky mozaikové podlahy. Působivý je rovněž freskový cyklus zobrazující architekturu a krajinu z patnáctého století. V Atri máme

bohužel smůlu, obloha je zatažená temnými mraky, ze kterých vytrvalé prší, takže se nedá fotit. Zdejší rodák, asi šedesátiletý muž jménem Luigi, sedí jako ostatně každý den v útulné kavárně. Mrzí ho, že si kvůli dešti nemůžeme vychutnat krásu úzkých uliček. Přesvědčuje nás, že Atri je nejhezčím městem v Itálii a že se sem máme vrátit, až bude hezky.

Z míst, které by člověk měl v Abruzzu navštívit, jsme v pětatřiceti stupňovém vedru vynechali pouze L'Aquila. Takže jen podle průvodce: město vyniká pěti působivými kostely a středověkou fontánou Fontanelle delle Novantanove Cannelle. Připomíná devadesát devět vesnic, které údajně sjednotil Fridrich II., když město založil. Za návštěvu prý stojí Museo Nazionale d'Abruzzo, kde jsou vystaveny předměty z období starého Říma a sakrální artefakty.

Milovník moře si může zajet na některou z pláží nedaleko Pescary. Ale myslím, že bude zklamaný: je tam spousta lidí a moře není bůhvíjaké, voda tu není příliš čistá a požitek se nedá srovnat s koupáním ve vyhřátém čistém bazénu. Samotná Pescara není příliš zajímavá.

Jednu nevýhodu Abruzzo má: od českých hranic je to dvanáct set kilometrů. Na cestě tam je dobré přespat třeba v okolí Trevisa a přijet na ubytování v pozdním odpolední. Cesta zpátky se dá při dvou dobrých řidičích zvládnout za jeden den. Vyjíždíme v sedm hodin ráno a po osmé jsme v Česku, šťastní, že jsme viděli kus autentické Itálie, po kterém se nám bude ještě dlouho stýskat.

Zámek Pluhův Žďár nedaleko Jindřichova Hradce byl původně pozdně gotickou tvrzí, která byla přestavěna v sedmnáctém století. Ve vlastnictví památkově chráněného objektu se střídali různí majitelé a za první republiky ho koupil bratr pozdějšího prezidenta Beneše Bedřich. Stát zámek znárodnil v roce 1948 a po listopadu 1989 byl vrácen rodině. Nynější vlastník Radim Beneš postupně vrátil zámku někdejší podobu. Práce uvnitř postupně pokračují a mimo jiné by zde měl být vybudován apartmán pro novomanžele, kteří v již opravené obřadní síni uzavřou sňatek. V někdejších hospodářských budovách majitel postavil velký penzion s pokoji a apartmány.

Zámek Pluhův Žďár

Podporujete UDRŽITELNOST a fandíte ekologii?

Tiskněte na papíry z konopí.

Papíry z konopí i jiných alternativních surovin máme u nás skladem.

Navštivte showroom Světa papíru a nechte se inspirovat.

Svět papíru

Podkovářská 674/2 | 190 00 Praha 9 – Vysočany
www.svetpapiru.store | www.indigoprint.cz

INDIGO PRINT

NÁVŠTĚVNICKÉ CENTRUM RODINNÉHO PIVOVARU BERNARD

Srdečně zveme do náruče našeho pivovaru. Soukromé i firemní akce, prohlídky, degustace pív, regionální menu. Bud'te spolu. U nás.

**NÁVŠTĚVNICKÉ
CENTRUM BERNARD**
Jihlavská 1820
396 01 Humpolec

www.navstivtebernard.cz
+ 420 565 300 200
akce@bernard.cz